

6-7 Eylül olayları

6-7 Eylül Olaylarının sadece Kıbrıs'la ilgili olarak Rum nüfusa yönelik bir misilleme olmadığına en büyük kanıtı tahrip edilen yerlerin yüzde 59'unun Rumlara, yüzde 17'sinin Ermenilere, yüzde 12'sinin Yahudilere ait olmasıdır. Olaylardan sonra mülksüzleştirilen, çaresiz bırakılan tüm umutlarını, güvenlerini yitiren gayrimüslimlerin pek çoğu büyük bir göç dalgası ile vatanlarını bırakarak bir daha gelmemek üzere gittiler.

ASLIHAN UMAR

6-7 Eylül olaylarını, Birinci Dünya Savaşından önce başlayıp İttihat-Terakki eliyle uygulamaya konulan, "Anadolu'nun gayri-Türk unsurlardan arındırılması" planı çerçevesinde anlamak gerekir, kuşkusuz bu süreç aynı hedefe kitlenmiş bir kadrosal devamlılık ve gelenek eliyle gerçekleştirilmiş uzunca bir zaman dilimini kapsamaktadır.

Savaş yıllarında tüm Anadolu'ya yayılan ve "Anadolu'nun homojenleştirilmesi" planının bir parçası olarak gerçekleştirilen etnik temizlik coğrafyanın demografik yapısının ciddi oranda değişmesine neden olmuştur. Vücuttaki tümörler olarak adlandırılan gayrimüslim topluluklar kimi zaman ülkeler arası protokollerle (Yunanistan, Bulgaristan, Sırbistan) zorla nüfus değişimine tabi tutuldular. Kimi zaman bu resmi ve hukuksal görüntünün yanında İttihat-Terakkinin gayri-resmi işlerini yaptırmak için kurduğu şebeke-i hafiye (gizli örgüt) aracılığıyla köy baskınları, haneye tecavüzler, katliamlar ve çeşitli zor aygıtlarıyla yerlerinden yurtlarından edildiler.

Ermeni soykırımından önce kullanılmaya başlanan bu çifte mekanizma devletin yetkili ağızlarıncada "hıyanetleri görülen unsurlardan memleketin temizlenmesi" biçiminde ifade edilmiş ve sonucunda ortaya çıkan eylemler Anadolu'nun etnik yapısının tümüyle değişimine yol açmıştır. 1914 yılı sayımlarına göre 17,5 milyon civarında olduğu tahmin edilen Anadolu nüfusunun üçte-biri yer değiştirmeye uğramış, zorunlu sürgün ve imhalarla yok edilmiştir.

Türkiye burjuvazisi ilk büyük sıçramasını ve sermaye birikimini, savaş ortamının getirdiği kaos ortamında yolsuzluklar, vurgunlar, karaborsa yöntemlerini kullanarak, azınlıkları zorla mülksüzleştirerek, tehcir sırasında da azınlıkların elinde bulunan bağ, bahçe, toprak, ev, dükkan fabrika ne varsa yağma, gasp ve vurgunlar ile el koyarak yapmıştır. Bugün Türkiye'de sermaye birikimini elinde bulunduran Sabancı'ların Koç'ların zenginlikleri tamamen tehcir sırasında el konulan azınlık mallarına dayanmaktadır. Halen Osmanlı tapu kayıtlarının açılmamasının temel nedeni budur. Milli Güvenlik kurulu Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü'ne gönderdiği gizli yazıda Osmanlı tapu kayıtlarının Türkçeleştirilerek bilgisayar ortamına geçirilmesine Türkiye'deki sermaye dengesini önemli ölçüde sarsacağı için karşı çıkmıştır.

1923'ün Ocak ayında "Batı Trakya dışındaki yerleşik Müslüman Türkler ile İstanbul dışında yerleşik Rum Ortodokslar zorunlu göçe tabi tutulacaktır" biçiminde Türkiye ve Yunanistan tarafından karar altına alınan mübadele sözleşmesi de 1 milyon 200 bin Rum'un karşı kıyılara zorunlu göçü anlamına geliyordu.

1934 yılında Trakya olayları olarak bilinen ve Yahudileri zorunlu göçe sevk eden saldırılarla Kürtlere yönelik uygulanan iskan politikaları da Kemalist elitin batılı, modernist tarzda bir başarılı ulus-devlet yaratma politikası olarak değerlendirilmelidir.

Tüm bunlar yetmemiş olacak ki 6-7 Eylül

öncesi son büyük vurgun da 1942 yılının sonlarında icat edilen Varlık Vergisi ile oldu. Varlık Vergisi savaş yıllarında haksız biçimde servet biriktirenlerden bahsetse de açık biçimde Müslüman ve Müslüman olmayanları ayırıyordu. Uygulamada gayrimüslim azınlıklar; Musevi, Rum, Ermeni ve Levantenler ellerinde bulundukları sermaye birikimiyle kıyaslanamayacak ölçüde büyük oranda vergilendirildiler. Vergisini birkaç gün içinde yatırmayanlar için ise Erzurum-Aşkale'de çalışma kampı hayata geçirilmişti bile. Böylelikle açık biçimde azınlıkların ticari hayatına son vermek üzere tasarlanmış bu uygulama yine Türk-Müslüman burjuvazisinin resmi bir politika olarak azınlıkların mallarına el koyup güçlenmesi ve milli burjuvazinin yaratılması anlamına geliyordu. Anadolu'yu Sünni-Müslüman ve Türk kılmak hedefine böylelikle adım adım ulaşıyordu.

İşte 6-7 Eylül olayları ancak böyle bir tarihsel planla anlaşılabilir. Ege ve Batı Anadolu'da Rum ahalinin göçe zorlanması, yine Yahudilerin zorunlu göçü, savaş döneminde Ermeni'lerin tüm Anadolu'dan temizlenmesi... Etnik homojenleşme ile Anadolu'nun Müslüman-Türk kılınması, burjuvazinin millileştirilmesi... Bir CHP raporunda da belirtildiği gibi başlanan işin bitirilmesi gerekmektedir: "Anadolu'da bugün Rum yok denecek kadar azdır. Hiçbir yerde ilerde bir tehlike teşkil edecek durumda değildir. Binaenaleyh Rumlar için esaslı bir tedbir alınması gereken yerimiz İstanbul'dur. Bu hususta söylenecek tek söz, İstanbul'un fethinin 500. yıldönümüne kadar İstanbul'u tek Rumsuz hale getirmektir"

6-7 Eylül olayları böyle bir hedefin sonucuydu, görünürdeki nedeni ise dış politikayla ilgiliydi. Kıbrıs sorunu 1955 yılında Türkiye'nin gündeminde baş sıraya oturmuştu. Rumların İngiliz sömürgeciliğine karşı başlattıkları ayaklanmalarda Türkiye adanın İngilizlere ait olduğunu bildiriyor İngiltere'nin adadan çekilmesi durumunda adanın Türkiye'ye verilmesini talep ediyordu. Yunanistan hükümeti ise adanın anavatanına bağlanmasını (ENOSİS) talep ediyordu. 27 Ağustos'ta Londra'da 7 Eylül'e kadar süreceği planlanan Yunanistan, Türkiye ve İngiltere'nin hazır bulunduğu görüşmeler yapılmaya başlandı. Londra görüşmelerinde Türkiye'yi temsilen bulunan Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu Ankara'ya çektiği şifreli telgrafta görüşmelerin Rumların lehine devam ettiğini, dengeleri Türklerin lehine çevirecek bir şeyleri olmasını salık veriyordu.

Dönemin istihbarat örgütü MAH'ın hizmetinde bulunan İstanbul Ekspres gazetesinin 6 Eylül günkü öğlen baskısı Yunanlıların Atatürk'ün Selanik'teki evine bomba koyduğu haberi ile çıktı aynı gün İstanbul'da üniversite öğrencilerinin olayı kınayan protesto gösterileri önceden harfiyen tertiplenen provokasyonun startını vermiş oldu. İstanbul Ekspres gazetesi Atamızın Evi Bombalandı başlığıyla ikinci baskısını da yaptı "Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti ve İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği üyelerince büyük bir hızla dağıtımının yapılması sağlandı. Zaten Demokrat Parti'nin

desteğiyle kurulan Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti ile İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği azınlıklara karşı uzun süredir şovenist bir dalganın zeminini oluşturmaktaydılar.

Başta İstanbul olmak üzere İzmir ve Adalar'da memleketin pek çok ilinden otobüslerle getirilen yağmacılar yerel halkın da katılımıyla İstanbul'un 52 yerinde, ağırlıklı olarak Beyoğlu ve Karaköy'de, Adalar'da ve İzmir'de Rumlar başta olmak üzere gayrimüslimlere ait dükkanları, evleri, kiliseleri ve hatta mezarlıkları tahrip ettiler, yağmalar, ırza tecavüzler gerçekleşti. Olayların seyirinden haberdar olan ordu birlikleri, kolluk kuvvetleri yağmacı gürüha müdahale etmek bir yana yardımcı oldular. Yağmaya katılan üniformalı polisler bile oldu, polis tankları kürsü oldu. Gece yarısı hükümet göstermelik sıkıyönetim ilan ederken ertesi günün sabahında erken saatte sıkıyönetimi kaldırdı ve olaylar 7 Eylül'de de aynı biçimde devam etti. 7 Eylül gecesi yeniden sıkıyönetim ilan edildiğinde bilanço çok ağırdı.

6-7 Eylül Olaylarının sadece Kıbrıs'la ilgili olarak Rum nüfusa yönelik bir misilleme olmadığına en büyük kanıtı tahrip edilen yerlerin yüzde 59'unun Rumlara, yüzde 17'sinin Ermenilere, yüzde 12'sinin Yahudilere ait olmasıdır. Olaylardan sonra mülksüzleştirilen, çaresiz bırakılan tüm umutlarını, güvenlerini yitiren 1924'deki sayımlarda 1 milyonluk nüfusun içinde 280 binini oluşturan Rumlar başta olmak üzere (bugün bu sayının 1500-2000'lere indiği görülüyor) gayrimüslimlerin pek çoğu büyük bir göç dalgası ile vatanlarını bırakarak bir daha gelmemek üzere gittiler.

Olaylar üzerine İstanbul'da sıkıyönetim ilan edilir önce Kıbrıs Türk'tür Cemiyeti ve İstanbul Yüksek Okullar Talebe Birliği etrafında yürütülen soruşturmanın seyri Demokrat Parti'nin manevrasıyla 'yaşananlar komünist işidir' denilerek değiştirilir ve bu sayede yeni bir komünist avına girilir. Ancak Yassıada Yargılamaları sırasında olayların Demokrat Parti eliyle tezgahlandığı net bir şekilde ortaya çıkmıştır.

O günlerde Özel Harp Dairesinde çalışan eski MGK genel sekreteri emekli Orgeneral Sabri Yirmibeşoğlu bir röportajda "6-7 Eylül olayları Özel Harp Dairesi işiydi ve muhteşem bir örgütlemeydi. Amacına ulaştı" diyerek devleti kurtarmanın temel yönü olarak ifade edilen azınlıkların mülksüzleştirilmesi yoluyla Osmanlı'dan bu yana gelen sivil askeri bürokrasinin eliyle gerçekleşen milli burjuvazinin yaratılması hedefinin gerçekleşen başarısından söz ediyordu.

Bugün açık olarak bilinmektedir ki sermaye birikimini elinde bulunduran, sömürü sisteminin devamını tarihsel bir açgözlülükle sürdüren, bu ülke insanların alınterini hak hukuk tanımadan sömüren burjuvaların kursorundan geçen her lokmada bu ülkeden zorla gönderilen tüm halkların da büyük acılarla damıtılmış gözyaşları vardır. İki kıyının güzel insanları elbette yürüttüğümüz evrensel mücadeleyle bir gün bunun da hesabını soracaktır.